HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]שאין האחין נכנסין לנחלה על פיה אמרו להם בית שמאי והלא מספר כתובה נלמוד שהוא כותב לה (א)שאם תנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי [ב]וחזרו בית הלל להורות כדברי ב"ש: **גמ'** אמר רב חסדא [ג]נתייבמה יבמה נכנס לנחלה על פיה הם דרשו מדרש כתובה אנו לא נדרוש מדרש תורה [1]יקום על שם אחיו אמר רחמנא והרי קם אמר רב נחמן [ד]באת לבית דין ואמרה מת בעלי התירוני להנשא מתירין אותה להנשא ונותנין לה כתובתה תנו לי כתובתי אף להנשא אין מתירין אותה מאי טעמא אדעתא דכתובה אתאי איבעיא להו התירוני להנשא ותנו לי כתובתי מהו כיון דאמרה כתובתה אדעתא דכתובה אתאי או דלמא כל מילי דאית ליה לאיניש אמר להו לבי דינא (ב)[ואת"ל [ה]כל מילי דאית ליה לאיניש אמר להו לבי דינא] [ו]תנו לי כתובתי והתירוני להנשא מהו הכא ודאי אדעתא דכתובה אתאי או דלמא (א) הואיל דלא ידעה במאי משתריא תיקו: **מתני'** [ז]הכל נאמנין להעידה חוץ מחמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה (ג)מה בין גט למיתה שהכתב מוכיח: **גמ'** איבעיא להו בת חמיה מהו טעמא דבת חמותה משום דאיכא אימא דסניא לה היא נמי סניא לה והכא ליכא אימא דסניא לה או דלמא טעמא דבת חמותה דאמרה קאכלה לגירסנא דאימא הכא נמי קאמרה אכלה לגירסנא דבי נשאי תא שמע הכל נאמנין להעידה חוץ מחמש נשים ואם איתא שית הויין דלמא טעמא דבת חמותה דאמרה קאכלה לגירסנא (ב) דבי נשאי לא שנא בת חמותה ולא שנא בת חמיה (ד)והאנן תנן חוץ משבע נשים ההיא ר' יהודה היא (ה)דתנן רבי יהודה מוסיף אף אשת אב והכלה אמרו לו אשת אב הרי היא בכלל בת הבעל כלה הרי בכלל חמותה ור' יהודה בשלמא חמותה סניא לה לכלה דאמרה קאכלה לגירסני אלא כלה מאי טעמא סניא לחמותה בשלמא בת הבעל דסניא לאשת האב דאמרה קאכלה לגירסני דאם אלא אשת האב מאי טעמא סניא לבת הבעל אלא מאי מוסיף תרתי אלא כלה מ"ט סניא לחמותה דמגלה לבנה כל דעבדה אשת אב נמי סניא לבת הבעל דמגלה לאביה כל דעבדה ורבנן [2]כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם ורבי יהודה ההיא בדברי תורה כתיב אמר רב אחא בר עויא בעי במערבא חמותה הבאה לאחר מיכן מהו מי מסקה אדעתה דמית בעל ונפלה קמי יבם [ח]וסניא לה או לא ת"ש

שאין האחין נכנסין לנחלתו של בעלה על פיה. דרחמנא אמר ע"פ שנים עדים (דברים יט) ולגבי נשואין דידה הוא דאקילו רבנן משום עיגונא: **כשתנשאי לאחר.** והרי נשאת: **גמ' לנחלה.** זכה בנחלת אחיו כדאמר בפרק החולץ (לעיל מ.) הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו: **ואנן לא נדרוש מדרש תורה.** בתמיה: **אדעתא דכתובה אתאי.** ובאפוקי ממונא סהדי בעינן: **כל מילי דאיניש כו'.** ועיקר אדעתא דנשואין אתאי ושרינן לה וכיון דשרינן לה שקלה נמי כתובה דמספר כתובה נלמוד: **דלא ידעה במאי משתריא.** וכיון דהזכירה נשואין גליא דעתא דלמשרייה אתאי והא דאמרה בריישא תנו לי כתובתי שמא כסבורה היא שזו התרתה: **מתני' ויבמתה.** אשת יבמה. וטעמא דכולהו מפני ששונאות אותה ומתכוונות לקלקלה. חמותה שונאתה שאומרת בלבה זו תאכל כל יגיעי ועמלי. וכן בת חמותה אומרת זו תירש כל עמל אבי ואמי ואני אלחה. ויבמתה יראה שמא סופה להיות צרתה. ובת בעלה זו באה במקום אמי אוכלת כל עמלה: **מה בין גט למיתה.** דאמר בפ"ב דגיטין (דף כג:) אף הנשים שאין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא גטה ממדינת הים ואע"ג דעלייהו סמכינן דצריכות לומר בפני נכתב ובפני נחתם: **שהכתב מוכיח.** וסמכינן עיקר אכתבא: **גמ' בת חמיה.** שאין בת חמותה מהו: **לגירסנא.** יגיע אמי שהביאה לאבי מבית אביה: **והכא נמי.** אע"ג דהיא לא אכלה לגירסנא דאמה שהרי אין בעלה של זו אחיה מן האם ובני אמה נוטלין מה שהביאה אמה דתנן (כתובות דף נב:) בנין דיכרין די יהוון ליכי מינאי אינון ירתון כסף כתובתיך יתר על חולקהון דעם אחוהון אפ"ה הא קא אכלה לגירסנא דבי נשאי וסניא לה: **אשת אב הרי היא בכלל בת הבעל.** כיון דזו אינה מעידה לזו ממילא נפקא דאשת אב נמי אינה מעידה לבת בעלה הלכך אין זו תוספת ולא הוצרכו להזכירו: **ור' יהודה.** אמר לך ודאי הוצרכו דבשלמא חמותה סניא לכלה מפני שסופה לירשנה ואמרה קאכלה לגירסנאי כו' הלכך איצטריך למימנינהו: **אלא מאי מוסיף כו'.** כיון דאין לה על מה לשנאות חמותה אמאי קא מוסיף לה ר' יהודה לומר אינה נאמנת. ומשני טעמא דרבי יהודה כלה סניא לה לחמותה משום דמגלה לברה מילי עלה: **ורבנן כמים הפנים לפנים.** קרא כתיב כמים הפנים לפנים כמים הללו שאדם צופה בהן ורואה בהם פנים כפניו אם הוא שוחק הם שוחקות ואם הוא עוקם הם עקומות כן לב האדם לאדם האחר אם הוא אוהב את זה גם (ג) זה הוא אוהבו ואם הוא שונא את זה גם הוא שונאו הלכך לא בעי לאוספינהו דמטעמא קמא שמעינן דאין נאמנות דכיון דחמותה סניא לכלה משום דקאכלה לגירסנא כלה נמי סניא לחמותה דסניא לה וכיון דבת הבעל סניא לאשת אב אשת אב נמי סניא לה לדידה: **בדברי תורה כתיב.** לפי פנים ולב שאתה נותן לתורה לבך עומד לך להעמיד גירסא אם יגעת בה תמצא אם לא יגעת לא תמצא [מגילה ו ב]. ל"א אם רבו מסביר לו פנים הוא מחכים ואם לאו אינו מחכים מרבו: **חמותה הבאה לאחר מכאן מהו.** אם יבמה היא ולא אם בעלה ושמא סופה להיות חמותה מי נאמנת לומר מת בעליך והתייבמי לבני או חלצי והנשאי לאחר: **מי מסקה.** הך אם יבם אדעתה דלמא מיית בעל ונפלה קמי יבם ברה וקאכלה לגירסנא ומתכוונת לקלקלה מעכשיו כדי שלא תתייבם עוד לבנה או לא. ואע"ג דצרה הבאה לאחר מיכן פשיט לן כדאמר במתני' ויבמתה דהיינו משום צרות העתידות לבא התם הוא דצערה דגופה הוא ומסקא אדעתה טפי אבל שנאת חמותה לכלה מחמת ממון הוא ולא מסקא אדעתה כולי האי או לא:

אמרה

וחזרו ב"ה להורות כב"ש. והא דאמר בפ' האשה שנפלו (כתובות פא. ושם) גבי ולימא אח אני יורש אשתו איני קובר ואי משום כתובה לא ניתנה כתובה לגבות מחיים ודאי מאן שמעת ליה דאית ליה מדרש כתובה בית שמאי הא אית להו שטר העומד לגבות כגבוי דמי ומאי קושיא דלמא אפילו ב"ה נינהו דהודו להו וי"ל דב"ה לא חזרו בהם מטעם מדרש כתובה אלא מטעם קל וחומר א"כ התם דחויא בעלמא הוא דמוקי כבית שמאי ולמסקנא י) דהדר אתי שפיר כבית הלל וי"מ דלא דרשי ב"ה מדרש כתובה כל כך כמו ב"ש ולא יתכן דאי מסתבר לדורשו בכתובות כמו הכא אמאי לא דרשי ליה ב"ה ואי לא מסתבר מנא ליה דדרשי אפי' ב"ש: **בית הלל כו'.** ותימה וכי נחלקו ב"ה על הלל רבן שדורש מדרש כתובה בפ' המקבל (ב"מ קד.) דקאמר התם הלל היה דורש לשון הדיוט אנשי אלכסנדריא היו מקדשים נשותיהם ובשעת כניסתן לחופה באו אחרים וחוטפין אותן כו' ומצא כתוב בהן לכשתנשאי לי תיהוי לי לאנתו ואומר ר"י דלא דמי דהתם ודאי הדבר ידוע ומוכיח שהיו כותבין בשביל שחוטפין להן אבל הכא כשתנשאי לאחר היינו על ידי עדות ברורה ולא ע"י דבר אחר וב"ש סברי דמ"מ תנשאי לאחר קרינא ביה ז): **חוץ מחמותה כו' ויבמתה.** פי' שרוצה לקלקלה לפי שיראה שימות בעלה או יבמה ויהיו צרות זו לזו ואפי' לשמואל דאמר לעיל בסוף האשה רבה (דף צו.) דאינה כאשת איש א"כ כשיבא היבם תהא מותרת לחזור מ"מ מתכוונת היא לביישה ועוד שמא יחלוץ לה בעלה ותנשא לאחר אז אסורה לזה ולזה ולא תפול עוד לפני בעלה לייבם וא"ת והלא כשמעידה על יבמה שמת שמא ייבמנה בעלה ותהא צרתה לאלתר וי"ל שאינה חוששת בכך כיון שיודעת שבעלה חי ויחזור ולבסוף יקלקלנה: **והא תנן חוץ מז' נשים.** אמתני' פריך דלא קתני אלא חמש:

לאו

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ז מהלכות נחלות הל' א ב סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סימן רפד סעיף ב:

כד ב מיי' שם ופט"ז מהלכות אישות הל' כו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן יז סעי' מג:

כה ג מיי' פ"ז מהלכות נחלות הל' ב סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סימן רפד סעיף ג וטוש"ע אה"ע סימן יז סעיף מג:

כו ד מיי' פט"ז מהלכות אישות הלכה לא סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן ק סעיף ז:

כז ה ו מיי' שם טוש"ע שם סימן יז סעיף מד וסי' ק סעי' ח:

כח ז מיי' פי"ב מהל' גירושין הלכה טו סמג עשין כ טוש"ע שם סימן יז סעיף ד:

כט ח טוש"ע שם בהג"ה:

◆

תוספות ישנים

מת בעלי. ותנו לי כתובה אינה נאמנת. כלומר דדעתה אכתובה וכן אומר ר"י דהאשה שאמרה לבעלה גרשתני דנאמנת גרשתני ותן לי כתובה אינה נאמנת ויל"ע לעיל [דף קטז] לוקמה בהכי דפריך ולהימנה כרב המנונא. ומשמע (מהכא) [שם] דרב המנונא מהני אף לינשא. ובכתובות [דף כג:] לא משמע כן א): **דקאכלה לגירסנא דבי נשא.** וא"ת אמאי לא קאמר כמו כן דקאכלה לגירסנא דאם שהרי האב ירש אמה ובנו (יירשנה) [יירשנו]. וי"ל כגון שהיה לאמה בנין דכרין (דהיינו) [דהתם נוטלין] מה שהביאה אמם: **ההוא בד"ת** כלומר לפי פנים שאתה נותן לב להעמיק ולהסביר הוא עומד לך ל"א אם רבו מסביר לו פנים הוא מחכים ואם לאו אינו מחכים: **מי מסקא** אדעתא דמית בעלה ונפלה קמי אחיו ב) וי"ל דהתם תנשא אפי' מסקא אדעתה טפי אבל שנאת חמות לכלתה היא מחמת דלא מסקא אדעתא כולי האי וא"ת חמותה ובת חמותה נמי סניא לה משום דאכלה לגירסנא לאחר מיתה וי"ל דחמות איירי שמת בעלה ובת חמותה ג) דהשתא קאכלה לגירסנא דאם:

א) ר"ל מה דאמר שם דמאן דמתני לה ארישא אתיא כרב המנונא אלמא דדוקא אם נשאת לא תצא וע"ש בתוס' ד"ה אית ליה ודו"ק.

ב) חסר כאן וצ"ל וא"ת בצרה הבאה לאחר מכאן פשיט ליה לקמן דאינה נאמנת וי"ל דהתם דהוא צערה דגופה מסקא אדעתא טפי אבל שנאת חמותה לכלתה הוא מחמת ממון ולא מסקא וכו' וכ"ה ברש"י.

ג) נראה דצ"ל ובת חמותה מיירי שמת אביה דהשתא קאכלה וכו'.

מסורת הש"ס

א) [כתובות נג.], ב) רש"ל, ג) גיטין כג: לעיל כה., ד) [צ"ל והא תניא ועיין תוס' ד"ה והאן], ה) [צ"ל דתניא], ו) מהרש"א הגיה דהתם, ז) [וע"ע תוס' כתובות נג. ד"ה שאין אני וכו' וע"ע תוס' נדה יד: ד"ה מאי לאו],

◆

תורה אור השלם

1. וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: דברים כה ו
2. כַּמַּיִם הַפָּנִים לַפָּנִים כֵּן לֵב הָאָדָם לָאָדָם: משלי כז יט

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' או דלמא משום דלא ידעה: **(ב)** שם שית הויין וכו' לגירסנא (דבי נשאי) תא"מ ונ"ב ס"א דאימא: **(ג)** רש"י ד"ה ורבנן וכו' גם הוא אוהבו כצ"ל ותיבת זה נמחק:

◆

תוס' חד מקמאי

ומנסבא. איבעיא להו בת חמיה נאמנת לומר מת בעלה או לא. בעו במערבא חמות הבאה לאחר מכן מהו. הני תרי בעיי לא איפשיטו ולחומרא עבדינן:

◆

מוסף רש"י

מה בין גט למיתה. דאמיתה לא מהימנין ואגט מהימנין (גיטין כג:). **שהכתב מוכיח.** ולאו עלה סמכינן כל כך (לעיל כה.).